

การวิเคราะห์ระบบชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ภายใต้พระราชบัญญัติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566: ความคาดหวัง ความท้าทายและแนวทางพัฒนา

Analysis of the Student Loan Fund Repayment System under the Student Loan Fund Act (No. 2) B.E. 2566: Expectations, Challenges, and Development Guidelines

วีณา ลีลาประเสริฐศิลป์^{1*} ธีรพร ทองชะโชค² สมเกียรติ สายธนู³ และทวีศักดิ์ พุฒสุขชี⁴

Weena Leelaprasertsil^{1*} Teeraporn Tongkachok² Somkiat Saithanoo³ and Thaweesak Putsukee⁴

วันที่รับบทความ : 22/12/2568

วันแก้ไขบทความ : 03/02/2569

วันตอบรับบทความ : 03/02/2569

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย โดยกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เป็นกลไกหลักในการขยายโอกาสทางการศึกษา แต่ระบบการชำระหนี้ในอดีตก่อให้เกิดอัตราการค้างชำระหนี้ในระดับสูง การประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น ความเป็นธรรม และความโปร่งใสของระบบการชำระหนี้ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในมิติของความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางพัฒนา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักศึกษาผู้กู้ยืมจำนวน 400 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 คน จาก 5 มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ในมิติความคาดหวังนักศึกษาผู้กู้และผู้ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากต่อการปรับปรุงระบบการชำระหนี้ โดยเฉพาะการลดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี การลดเบี้ยปรับและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ในมิติความท้าทายทั้งสองกลุ่มสะท้อนว่าโครงสร้างการชำระหนี้แบบรายปียังไม่สอดคล้องกับรายได้จริงของผู้กู้ ระบบสารสนเทศยังไม่รองรับข้อกำหนดใหม่ และความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์และมีมติแนวทางพัฒนาข้อมูลเชิงคุณภาพเสนอให้ปรับระบบการชำระหนี้ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การผ่อนชำระเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส การบูรณาการ Big Data รวมถึงการปรับหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกู้ให้สะท้อนรายได้สุทธิของครัวเรือน โดยสรุประบบการชำระหนี้ของกยศ.จำเป็นต้องปรับกลไกการชำระหนี้และระบบดิจิทัลให้เชื่อมโยงกับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้

คำสำคัญ: กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ระบบการชำระหนี้ พระราชบัญญัติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน, วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Ph.D. student in Sustainable Development, International College, Thaksin University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

³ รองช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Associate Professor Dr., International College, Thaksin University

⁴ อาจารย์ ดร., วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Lecturer, Dr., International College, Thaksin University

* Corresponding author: E-mail address: weena@tsu.ac.th

Abstract

Educational inequality remains a critical issue in Thailand, with the Student Loan Fund (SLF) serving as a key mechanism for expanding access to higher education. However, the former repayment system contributed to persistently high levels of loan delinquency. The enactment of the Student Loan Fund Act (No. 2), B.E. 2566 (2023), aims to enhance flexibility, fairness, and transparency in the repayment system. This study therefore seeks to analyze the SLF repayment system in terms of expectations, challenges, and development guidelines. A mixed-methods approach was employed, collecting quantitative data from 400 student borrowers and qualitative data from 10 SLF administrators across five universities in Songkhla Province. The findings indicate that, in terms of expectations, both borrowers and administrators reported high levels of agreement with the improvements to the repayment system, particularly the reduction of interest rates to no more than 1% per year, the lowering of penalty charges, and the adoption of digital technologies. In terms of challenges, both groups highlighted that the annual repayment structure remains misaligned with borrowers' actual income, information systems are not yet fully compatible with new regulatory requirements, and cybersecurity risks persist. Regarding development guidelines, qualitative findings suggest the need for greater repayment flexibility, such as monthly or quarterly installments, the integration of Big Data analytics, and revisions to loan allocation criteria to better reflect household net income. In conclusion, the SLF repayment system requires further adjustments to its repayment mechanisms and digital infrastructure to ensure closer alignment with borrowers' actual income capacity.

Keywords: Student Loan Fund, Repayment System, Student Loan Fund Act (No. 2) B.E. 2566 (2023)

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของสังคมไทย ซึ่งสะท้อนผ่านความแตกต่างด้านรายได้ การเข้าถึงทรัพยากร และโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (UNESCAP, 2018) แม้ประเทศไทยจะมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่ในเชิงคุณภาพยังคงปรากฏความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาระหว่างกลุ่มประชากรและพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยและพื้นที่นอกเขตเมือง (Ronnappap, 2021) ภาครัฐจึงได้จัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ตลอดระยะเวลากว่า 25 ปีที่ผ่านมา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้สนับสนุนนักเรียนและนักศึกษามากกว่า 6 ล้านคน และมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม ระบบการบริหารจัดการหนี้ของกองทุนยังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการค้างชำระหนี้และการผิดนัดชำระที่อยู่ในระดับสูง อันมีสาเหตุจากทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างการบริหารจัดการ และพฤติกรรมของผู้กู้ยืม (Thailand Development Research Institute, 2007) งานวิจัยจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นว่า ระบบการชำระหนี้แบบ “รายปี” ซึ่งเป็นกลไกหลัก

ของกองทุนในอดีตไม่สอดคล้องกับลักษณะรายได้ที่ไม่แน่นอนของผู้กู้ยืม โดยเฉพาะผู้ที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่งผลให้ผู้กู้จำนวนมากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินคืนได้อย่างต่อเนื่อง (Luangwongngam et al. (2015) ในระดับนานาชาติ งานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษาเสนอว่า กลไกการชำระหนี้เป็นหัวใจสำคัญของความยั่งยืนของระบบเงินกู้เพื่อการศึกษา โดยเฉพาะแนวคิดการชำระหนี้ตามรายได้ (Income-Contingent Loan: ICL) ซึ่งเชื่อมโยงภาระการชำระคืนกับความสามารถในการหารายได้จริงของผู้กู้ ระบบดังกล่าวได้รับการนำไปใช้ในหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และนิวซีแลนด์ และได้รับการยอมรับว่าสามารถลดอัตราการผิดนัดชำระหนี้และเพิ่มความเป็นธรรมในการแบกรับภาระหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Barr (2019) ในขณะที่บริบทของประเทศไทย งานศึกษาที่วิเคราะห์ “ระบบการชำระหนี้” ในเชิงกลไกและโครงสร้างอย่างเป็นระบบยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะการศึกษาในช่วงเปลี่ยนผ่านของกฎหมายและนโยบายใหม่ ในเชิงทฤษฎีการวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดการลงทุนในทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ซึ่งมองว่าการศึกษาเป็นการลงทุนร่วมระหว่างรัฐและปัจเจกบุคคล ขณะที่แนวคิด Equity Theory เน้นความเป็นธรรมในการกระจายภาระและผลประโยชน์ทางการศึกษา ส่วนทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ช่วยอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย กฎหมาย กระบวนการบริหาร และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำงานร่วมกันเป็นองค์รวม นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ยังช่วยอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้กู้ยืมในการจัดลำดับการชำระหนี้และการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือมาตรการของรัฐ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพของระบบการชำระหนี้โดยรวม

การประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของระบบกองทุน โดยกฎหมายฉบับใหม่ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการมุ่งเน้นการบังคับชำระหนี้ตามกำหนดเวลาไปสู่การให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ความเป็นธรรม และความสามารถในการชำระหนี้ตามศักยภาพรายได้ของผู้กู้ยืม เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติเดิม พ.ศ. 2560 กฎหมายใหม่ได้กำหนดมาตรการสำคัญ เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ การปรับลำดับการตัดชำระหนี้ การเปิดโอกาสให้มีการปรับโครงสร้างหนี้หรือแปลงหนี้ใหม่ ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูลรายได้สุทธิของครัวเรือนและการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการหนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อผู้กู้ยืมเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการดำเนินงานของกองทุน สถานศึกษา และระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังคงมุ่งเน้นการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนฯ หรือปัญหาการค้างชำระหนี้ในภาพรวม ขณะที่การศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ “ระบบการชำระหนี้” ภายใต้บริบทของพระราชบัญญัติฉบับใหม่ โดยสะท้อนมุมมองทั้งของนักศึกษาผู้กู้ยืมและผู้ปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการศึกษาระบบการชำระหนี้ในเชิงโครงสร้าง กลไกและการปฏิบัติจริง เพื่อทำความเข้าใจทั้งความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับกฎหมายและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาภายใต้กรอบความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางการพัฒนาตามพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 โดยใช้กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีนักศึกษาผู้กู้ยืมจำนวนมากและสะท้อนสภาพความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน ผลการศึกษาคาดว่าจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งเชิงวิชาการขององค์ความรู้ด้านระบบเงินกู้เพื่อการศึกษา และนำไปสู่

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความยั่งยืนของระบบการชำระหนี้ของกองทุนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

วิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในมิติความหวัง ความท้าทาย และแนวทางพัฒนา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในบทความนี้มุ่งนำเสนอพัฒนาการขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ทั้งในเชิงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางพัฒนาภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 โดยสามารถจำแนกการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้

แนวคิด Human Capital Theory มองว่าการศึกษาเป็นการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนทั้งในระดับปัจเจกและสังคม รัฐจึงมีบทบาทในการร่วมรับภาระต้นทุนผ่านกลไกเงินกู้เพื่อการศึกษา ขณะที่ผู้เรียนมีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบผ่านการชำระเงินคืนเมื่อมีรายได้ในอนาคต แนวคิดนี้เป็นฐานสำคัญของระบบเงินกู้เพื่อการศึกษาในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย

ในมิติของความเป็นธรรม Equity Theory อธิบายว่าการออกแบบระบบการชำระหนี้ควรคำนึงถึงความสามารถในการชำระของผู้กู้เป็นสำคัญ มากกว่าการกำหนดเงื่อนไขแบบเดียวกันสำหรับทุกคน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของระบบเงินกู้ที่ผ่อนชำระตามรายได้ (Income-Contingent Loan: ICL) ซึ่งมุ่งลดภาระของผู้มีรายได้น้อยและลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง

ขณะเดียวกัน Systems Theory อธิบายว่าระบบการชำระหนี้ไม่ใช่เพียงกลไกทางการเงิน แต่เป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ กฎหมาย นโยบาย กระบวนการบริหาร เทคโนโลยีดิจิทัล และพฤติกรรมของผู้กู้ หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่สอดคล้องกัน จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบโดยรวม (Skyttner, 2005)

นอกจากนี้ แนวคิด Behavioral Economics ช่วยอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้กู้ยืม โดยชี้ให้เห็นว่าผู้กู้ไม่ได้ตัดสินใจบนฐานเหตุผลทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้รับอิทธิพลจากอคติทางพฤติกรรม เช่น การหลีกเลี่ยงความสูญเสีย (Loss Aversion) การยึดติดกับสถานะเดิม (Status Quo Bias) และการจัดลำดับความสำคัญของหนี้ ซึ่งส่งผลต่อการชำระหนี้ของกองทุนอย่างมีนัยสำคัญ (Kahneman, 2011; Thaler & Sunstein, 2008)

2. งานวิจัยเกี่ยวกับระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการออกแบบ กลไกการชำระหนี้ เป็นหัวใจของความยั่งยืนของระบบเงินกู้เพื่อการศึกษา โดย Chapman และ Ryan (2005) และ Barr (2019) ชี้ให้เห็นว่าระบบ ICL ที่ผูกการชำระหนี้กับรายได้จริงของผู้กู้ สามารถลดอัตราการผิดนัดชำระหนี้และเพิ่มความเป็นธรรมได้ดีกว่าระบบชำระหนี้แบบงวดคงที่ ประเทศที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ เช่น ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และนิวซีแลนด์ พบว่าผู้กู้มีภาระทางการเงินที่เหมาะสมกับศักยภาพรายได้ และรัฐสามารถบริหารกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สาระสำคัญของวรรณกรรมกลุ่มนี้สะท้อนว่า ความ

ยืดหยุ่นของการชำระหนี้ และการเชื่อมโยงกับรายได้จริง เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ระบบเงินกู้เพื่อการศึกษาที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

3. งานวิจัยเกี่ยวกับระบบการชำระหนี้กองทุน กยศ. ในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศไทยจำนวนมากสะท้อนปัญหาการค้างชำระหนี้ของกองทุน กยศ. โดยเฉพาะผลกระทบจากระบบการชำระหนี้แบบรายปีที่ไม่สอดคล้องกับรายได้ของผู้กู้ (Luangwongngam et al., 2015) พบว่าการติดตามหนี้และการสื่อสารกับผู้กู้ยังขาดประสิทธิภาพ ขณะที่ Thambusadee (2022) ชี้ให้เห็นว่าผู้กู้จำนวนมากเลือกจัดลำดับการชำระหนี้ไปยังหนี้ที่มีดอกเบี้ยสูงกว่า ส่งผลให้หนี้ กยศ. ถูกสะสม

งานวิจัยของ Lekhanukij and Woraphattira (2024) พบว่าโครงสร้างการชำระหนี้แบบรายปีสร้างภาระเงินก้อนใหญ่ ทำให้ผู้กู้บางส่วนไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด และเลือกเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือปล่อยให้เป็นหนี้ค้างสะสม งานวิจัยหลายชิ้นจึงเสนอให้ปรับระบบการชำระหนี้เป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส เพื่อกระจายภาระและเพิ่มโอกาสในการชำระคืนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการวิเคราะห์ ปัญหาการค้างชำระหนี้ในภาพรวม หรือการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน มากกว่าการวิเคราะห์ “ระบบการชำระหนี้” ในเชิงโครงสร้างและกลไก ภายใต้บริบทของกฎหมายใหม่

ช่องว่างทางการวิจัยและกรอบการศึกษาครั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้จะมีงานศึกษาจำนวนมากที่สะท้อนปัญหาการค้างชำระหนี้ของกองทุน กยศ. และเสนอแนวทางเชิงนโยบาย แต่ยังคงขาดงานวิจัยที่วิเคราะห์ ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ภายใต้บริบทของพระราชบัญญัติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 โดยเฉพาะการศึกษาที่ผสมมุมมองของผู้กู้และผู้ปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษาเข้าด้วยกัน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยใช้กรอบแนวคิดจาก Human Capital Theory, Equity Theory, Systems Theory และ Behavioral Economics เพื่อวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุน กยศ. ในมิติของความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางพัฒนา อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงวิชาการและเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับกฎหมายใหม่และบริบทการปฏิบัติจริง

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยออกแบบการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นข้อมูลเสริม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มุ่งวิเคราะห์ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในเชิงโครงสร้าง กลไก และการปฏิบัติจริงภายใต้พระราชบัญญัติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุน กยศ. จำนวน 10 คน จาก 5 มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยและมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งมีประสบการณ์ตรงทั้งก่อนและหลังการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม โดยเริ่มจากการถอดเทป การจัดรหัสข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และการสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลดำเนินการด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจาก

หลายแหล่ง (triangulation) การทบทวนการตีความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการนำเสนอข้อมูลเชิงบริบทอย่างละเอียด

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรคือ นักศึกษาผู้กู้ยืมเงินกองทุน กยศ. ในมหาวิทยาลัย 5 แห่งในจังหวัดสงขลา ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยและมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน กำหนดขนาดตามสูตรของ Yamane (1967) วิธีการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันการศึกษา โดยอาศัยความน่าจะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถนำผลที่ได้อ้างอิงไปยังประชากรได้ทั่วถึง โดยคัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ หรือสามารถเปรียบเทียบระบบเดิมและระบบใหม่ได้ เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามนักศึกษาผู้กู้ยืมกองทุนฯ มีค่า IOC ระหว่าง 0.83-1.00 และแบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานกองทุนฯ ของสถานศึกษามีค่า IOC ระหว่าง 0.94-1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้หรือเป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยวัดค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยวิธีการหา Cronbach's Alpha แบบสอบถามนิสิตนักศึกษาผู้กู้ยืมกองทุนฯ มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.973 และแบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานกองทุนฯ ของสถานศึกษามีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.888 ซึ่งอยู่ในระดับสูงและน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เนื่องจากงานวิจัยมุ่งอธิบายระดับความคิดเห็นและแนวโน้มการรับรู้ของผู้กู้ยืม โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ มิได้มุ่งทดสอบสมมติฐานเชิงสาเหตุ

การบูรณาการข้อมูล

การบูรณาการข้อมูลดำเนินการในขั้นตอนการอภิปรายผล โดยใช้ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเป็นแกนหลัก และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อยืนยันและเสริมความชัดเจนของประเด็นที่ค้นพบ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาในประเด็นหลักเกณฑ์การชำระเงินคืน ดัง Table 1

Table 1 Students' Perceptions of the Repayment Criteria of the Student Loan Fund

(n=400)

Repayment Criteria	$\bar{x}$	S.D.	Level of Agreement
1. Borrowers under Types 1, 2, and 3 are required to begin repaying the principal at a rate of 1.5% of the total principal owed, while borrowers under Type 4 must begin repaying the principal at a rate of 4% of the total principal owed. The repayment must be made by July 5 of each year.	4.17	0.735	High
2. Borrowers are required to gradually increase their principal repayments annually according to the rates prescribed by the Fund, together with interest not	4.18	0.727	High

exceeding 1% per year of the accumulated principal, and must complete repayment within 15 years.

3. In the case of late repayment after July 5, a penalty interest will be charged at a reduced rate of 0.5% per year instead of the previous 7.5% per year. Borrowers will not lose any legal rights or face any adverse consequences.	4.16	0.734	High
4. Debt repayment deductions will be applied in the following order: repayment of the principal due, interest or other benefits, and any additional charges.	4.16	0.732	High
Overall	4.17	0.684	High

จาก Table 1 พบว่าในภาพรวมนักศึกษาที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย 4.17 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้กู้ต้องชำระเงินต้นเพิ่มขึ้นตามอัตราที่กองทุนฯ กำหนดไว้แต่ละปีพร้อมดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี ของเงินต้นสะสม โดยชำระให้เสร็จสิ้นภายใน 15 ปี ($\bar{X}=4.18$) รองลงมาคือ การชำระเงินค่างวดแรกผู้กู้ยืมลักษณะ 1 2 และ 3 จะเริ่มชำระเงินต้นในอัตราร้อยละ 1.5 ของเงินต้นที่ต้องชำระ ผู้กู้ยืมลักษณะที่ 4 จะเริ่มชำระเงินต้นในอัตราร้อยละ 4 ของเงินต้นที่ต้องชำระภายในวันที่ 5 กรกฎาคมของทุกปี ($\bar{X}=4.17$) ข้อหากเกิดผิดนัดชำระหนี้หลังวันที่ 5 กรกฎาคม จะต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละจากเดิมร้อยละ 7.5 ต่อปีเป็นร้อยละ 0.5 ต่อปี ซึ่งผู้กู้ยืมเงินจะไม่เสียสิทธิอันพึงได้ตามกฎหมายหรือได้รับผลกระทบใด ๆ รวมทั้งข้อลำดับการหักเงินชำระหนี้จะเริ่มจากหักต้นเงินเฉพาะส่วนที่ครบกำหนดดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใด และเงินเพิ่มตามลำดับมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}=4.16$)

ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุน กยศ. ในประเด็นกระบวนการกู้ยืมและการชำระเงินคืน ดังTable 2

Table 2 Perceptions of Stakeholders Involved in the Student Loan Fund Regarding Borrowing and Repayment Processes

(n=10)			
Borrowing and Repayment Processes	$\bar{X}$	S.D.	Level of Agreement
1. The Fund establishes clear, comprehensible, and practical criteria, procedures, and conditions for borrowing and loan repayment.	4.70	0.483	Highest
2. The process of deducting borrowers' salaries and transferring payments through the Revenue Department is clear, convenient, fast, and uncomplicated.	4.30	0.675	High
3. The mandatory salary deduction for loan repayment through employers is set at an appropriate rate that does not create an excessive burden on borrowers.	4.60	0.516	Highest

4. The Fund disseminates information to raise awareness and understanding regarding borrowing and repayment processes in a variety of comprehensive and sufficient formats.	4.30	0.675	High
5. Educational institutions systematically assess the eligibility of applicants annually in accordance with the allocated budget framework.	4.50	0.707	Highest
6. The Fund provides diverse repayment channels to facilitate convenience for borrowers.	4.90	0.316	Highest
Overall	4.50	0.408	Highest

จาก table 2 พบว่ากระบวนการกู้ยืมและการชำระเงินคืนในภาพรวมด้านนี้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีความคิดเห็นเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กองทุนมีช่องทางการชำระเงินคืนที่หลากหลาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน ($\bar{X}$ = 4.90) รองลงมาคือ กองทุนฯ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนในการกู้ยืมเงินและเงื่อนไขในการชำระเงินคืนที่ชัดเจน เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริง ($\bar{X}$ = 4.70) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กระบวนการหักเงินเดือนผู้กู้ยืมเงินและการนำส่งเงินผ่านกรมสรรพากร มีความชัดเจนสะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งซับซ้อน และกองทุนฯ มีการเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกู้ยืมเงิน และการชำระเงินคืนอย่างหลากหลาย ครบคลุมและเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.30)

นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของกองทุน กยศ. มีส่วนสำคัญต่อการชำระหนี้ของผู้กู้ยืมจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุน กยศ. ในประเด็นระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ดัง Table 3

Table 3 Perceptions of Stakeholders Involved in the Student Loan Fund Regarding the Digital Technology System

(n=10)			
Digital Technology System	$\bar{X}$	S.D.	Level of Agreement
1. The digital loan origination system (LOS) facilitates and accelerates the borrowing process for both educational institutions and borrowers.	4.20	0.789	High
2. The DSL system enhances the efficiency of loan management, debt administration, litigation, and enforcement processes in alignment with the mandates of the Student Loan Fund Act B.E. 2560 (2017).	4.10	0.876	High
3. The online debt balance inquiry system is accurate, easily accessible, and provides information promptly.	4.10	0.876	High
4. The repayment system via employers (e-PaySLF/e-Payroll system) is simple and convenient to use, thereby facilitating employers in processing repayments.	4.40	0.516	High
	4.70	0.483	Highest

5. The “Student Loan Fund Connect” mobile application provides convenience, flexibility, and speed in both borrowing and repayment processes.	4.60	0.516	Highest
6. The information system of the Student Loan Fund maintains adequate security standards and protects users’ personal data appropriately and sufficiently.	3.90	0.471	High
7. The current operational systems of the Student Loan Fund do not yet fully support the implementation of the Student Loan Fund Act (No. 2), B.E. 2566 (2023)—such as Type 5 loans, scholarships, and revised repayment order—which has affected operations and caused delays in system development to meet newly enacted legal requirements.			
Overall	4.27	0.471	High

จาก table 3 ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีความคิดเห็นเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นเห็นด้วยมากที่สุดคือ แอปพลิเคชัน กยศ. Connect ช่วยอำนวยความสะดวก คล่องตัว รวดเร็ว ในการดำเนินการให้การกู้ยืมเงินและชำระหนี้คืน ($\bar{X}=4.70$) รองลงมาคือ ระบบสารสนเทศของ กองทุน กยศ. มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานระบบและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่เหมาะสมและเพียงพอ ($\bar{X}=4.60$) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ระบบงานของ กองทุน กยศ. ยังไม่รองรับการดำเนินงานตาม พ.ร.บ.กองทุนฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 เช่น การให้กู้ยืม ลักษณะที่ 5 การให้ทุนการศึกษา การเปลี่ยนลำดับการตัดชำระหนี้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและ ทำให้การพัฒนา ระบบไม่ทันเวลาที่กฎหมายที่ประกาศใช้ ($\bar{X}=3.90$)

โดยสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณสะท้อนว่า ทั้งนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานมีทัศนะเชิงบวกต่อ ระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยเห็นด้วยว่ามีการปรับปรุงที่ดีขึ้นภายใต้ กฎหมายใหม่ ทั้งด้านความโปร่งใส ความสะดวก และความเป็นธรรม อย่างไรก็ตามยังมีความท้าทายเชิง ระบบในการปรับเทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างการบริหารจัดการให้ทันต่อข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญของการพัฒนากองทุนในระยะต่อไป

จากข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าวผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนทั้ง 5 มหาวิทยาลัยรวมทั้งข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องถึง กระบวนการกู้ยืมและการชำระคืน ได้ผลดังนี้

“...ดำเนินการให้กู้ยืมได้อย่างถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ เป็นหลัก รวมถึงต้องสอดคล้องกับกำหนดการของมหาวิทยาลัย และยังเป็นประโยชน์กับผู้กู้ยืม มหาวิทยาลัยมี บทบาทหน้าที่ จะบริการกู้ยืมแล้วยังเป็นสถานศึกษาบ่มเพาะบัณฑิตที่ดีที่ชำระหนี้คืนกองทุนฯ มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทในการปลูกฝังเรื่องการชำระหนี้คืนในระหว่างศึกษา...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 1)

“... สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่และส่งเสริมผู้กู้ยืมทั้งก่อนการให้กู้ยืม ระหว่างกำลัง ศึกษาและเมื่อจบการศึกษาในรูปแบบปฐมนิเทศ ปักฉมนิเทศ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

ๆ และบ่มเพาะบัณฑิตที่ดีที่ชำระเงินคืนกองทุนฯ กระตุ้นปลูกจิตสำนึกผู้กู้ยืมเงินในการชำระเงินคืนกองทุน ผู้กู้ยืมมีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมตามสัญญาและวิธีการชำระเงินกู้ยืมคืนกองทุนฯ...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 2)

“...ควรมีการประชาสัมพันธ์การคืนหนี้ให้มากกว่าเดิมและให้มีหลายช่องทางเพิ่มมากขึ้น...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 3)

“...ในการชำระหนี้คืนหากผู้กู้เปลี่ยนแปลงธนาคารการกู้ยืมควรจะรวมทั้ง 2 ธนาคาร เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ไม่ควรเรียกการชำระหนี้ในขณะที่ผู้กู้ยืมกำลังศึกษาอยู่...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 4)

“...ควรมีช่องทางการชำระเงินคืนกองทุนฯ หลากหลายและส่งใบแจ้งหนี้ทาง email และ Application กยศ. Connect ช่องทางการแจ้งเตือนยอดเงินคงเหลือ การชำระหนี้ การผ่อนผัน และการระงับ...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 5)

“...นโยบายของกองทุนฯ ได้จัดสรรวงเงินสินเชื่อตามพื้นที่ของสถานศึกษาในรูปแบบโควตา แต่พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถใช้หลักเกณฑ์พื้นที่ระบุด้านความยากจนของผู้กู้ยืมในขั้นตอนของการปฏิบัติจริง หลักเกณฑ์การให้กู้ยืมจึงต้องมีความชัดเจนและลดความซับซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของนักศึกษาในแต่ละสถานศึกษา...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 6)

“...ปรับลำดับการตัดชำระเงินคืน (เงินต้น-ดอกเบี้ย-เบี้ยปรับ) พร้อมกำหนดแนวทางปรับโครงสร้างหนี้และแปลงหนี้ใหม่ เพื่อช่วยเหลือให้ผู้กู้สามารถกลับมาชำระหนี้ได้ตามความสามารถ และอนุญาตให้ผู้กู้ยืมสามารถการผ่อนชำระเงินคืนเป็นรายเดือน รายไตรมาสหรือรายปีตามความสามารถในการชำระหนี้ รวมทั้งการกำหนดมาตรการจูงใจ เช่น การลดหย่อนเงินต้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้กู้ยืมเงินชำระเงินคืนตรงเวลา หรือชำระเงินคืนครบถ้วนก่อนกำหนดเวลา...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 7)

“...กองทุนฯ กำหนดให้ผู้กู้ยืมต้องชำระหนี้คืนเป็นรายปี (Yearly Installment) แม้จะง่ายสำหรับกองทุน กยศ. ในการบริหารจัดการ แต่สำหรับประชาชนที่กู้ซึ่งส่วนใหญ่ฐานะครอบครัวไม่ค่อยดีและไม่มีเงินออม การที่จะสามารถผ่อนชำระหนี้รายปีได้ จะต้องมีเงินออมทุกเดือน ความท้าทายชัดเจนขึ้นตามค่างวดรายปีที่ต้องจ่ายสูงขึ้นทุกปี...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 8)

และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ ทั้ง 5 มหาวิทยาลัย **ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล** ได้ผลดังนี้

“...กองทุนพัฒนาระบบการให้กู้ยืมให้อยู่ในระบบออนไลน์และ Application กยศ. Connect และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งขั้นตอนการยื่นกู้ยืม การอนุมัติการกู้ยืม การพิมพ์สัญญา รวมถึงการนำส่งไฟล์สัญญาและส่งข้อมูล e-Audit เป็นต้น...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 1)

“...มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้อุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และลดระยะเวลาและการทำงานซ้ำซ้อน เช่น บาร์โค้ด เครื่องสแกนหรือระบบเพื่อประมวลข้อมูล เช่น เลขที่ใบเสร็จ วันที่ใบเสร็จ เพื่อนำส่ง e-Audit รวมถึงโปรแกรมในการทำงานหรือคอมพิวเตอร์ที่ระบบปฏิบัติที่รองรับข้อมูลจำนวนมากได้ เพื่อการนำส่งข้อมูลการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 5)
“...ควรเพิ่มช่องทางให้สถานศึกษาตรวจสอบจำนวนนักศึกษาผู้กู้เป็นรายคณะและชั้นปีเพิ่มขึ้น...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 6)
“...กองทุนฯ จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Compliance) ให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้ระบบสารสนเทศของกองทุนฯ มีการรักษาความมั่นคง ปลอดภัยในการใช้งานระบบและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่เหมาะสมเพียงพอ...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 7)
“...ระบบชำระหนี้ผ่านองค์กรนายจ้างใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนเข้าถึงได้ง่าย ช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่องค์กรนายจ้าง...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 8)
“...ระบบ DSL ช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการการให้กู้ยืม การบริหารจัดการหนี้ การดำเนินคดีและการบังคับคดี ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กองทุนฯ พ.ศ. 2560 แต่ระบบบางส่วนยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการผู้ใช้งานในปัจจุบัน...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 9)
“...การพัฒนาระบบงานของกองทุนฯ ให้รองรับการดำเนินงานตามพ.ร.บ. กองทุนฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 เช่น การให้กู้ยืมลักษณะที่ 5 การให้ทุนการศึกษา การเปลี่ยนลำดับการตัดชำระหนี้ใหม่ การปรับโครงสร้างหนี้และการแปลงหนี้ใหม่ เป็นต้น เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อภาระดำเนินงานของกองทุนฯ และอาจพัฒนาระบบไม่ทันเวลาที่กฎหมายประกาศใช้...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 10)
“...ปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้นรวมถึงรูปแบบของข้อมูลที่มีความหลากหลาย จำเป็นต้องพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ...”

(สัมภาษณ์, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ คนที่ 10)
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่งสะท้อนให้เห็นถึงทั้ง “จุดแข็ง” และ “จุดอ่อน” ของระบบชำระหนี้กองทุน กยศ. ภายใต้กฎหมายฉบับใหม่ (พ.ศ. 2566) พบว่า ระบบการชำระหนี้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการบังคับให้ผู้กู้ชำระหนี้เป็นรายปี ซึ่งแม้จะเอื้อต่อการบริหารจัดการของกองทุน แต่กลับสร้างภาระที่หนักหน่วงแก่ครัวเรือนผู้กู้ที่ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่มั่นคง การผ่อนชำระแบบก้อนใหญ่ในแต่ละปีทำให้ผู้กู้ต้องมีเงินออมจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนไทย แนวทางที่ควรพิจารณาคือการปรับระบบการชำระหนี้ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น อาทิ การเปิดโอกาสให้ผ่อนชำระเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส พร้อมกำหนดมาตรการจูงใจ เช่น การลดหย่อนเงินต้นหรือการปรับลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ชำระหนี้ตรงเวลา ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงภาระหนี้กับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้ และสอดคล้องกับแนวคิดการชำระหนี้ตามรายได้ (Income-Contingent Loan System) ที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศได้แก่ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ปฏิบัติงานยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการเพิ่มช่องทางการชำระหนี้ที่หลากหลาย ทั้งการใช้แอปพลิเคชัน “กยศ. Connect” ระบบแจ้งเตือนผ่านอีเมล หรือการหักเงินเดือนผ่านนายจ้าง เพื่อเพิ่มความสะดวกและลดโอกาสการผิดนัดชำระ ความก้าวหน้าทางดิจิทัลถูกมองว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างระบบการชำระหนี้ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม

ยังมีความท้าทายจากการที่ระบบสารสนเทศของกองทุนยังไม่สามารถรองรับข้อกำหนดใหม่ของกฎหมาย พ.ศ. 2566 ได้อย่างเต็มรูปแบบ

ในเชิงโครงสร้างเชิงนโยบาย มีการชี้ให้เห็นว่าการจัดสรรวงเงินกู้ตามโควตาพื้นที่ยังไม่สามารถสะท้อนความยากจนที่แท้จริงของผู้กู้ได้ ทำให้ผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์จริงอาจเข้าไม่ถึงโอกาสในการกู้ยืม ส่งผลต่อปัญหาการผิมนัดชำระหนี้ในระยะยาว จึงจำเป็นต้องทบทวนเกณฑ์การให้กู้ให้มีความชัดเจน ลดความซับซ้อนในการจัดเก็บข้อมูล และคำนึงถึงความเป็นธรรมของผู้กู้มากขึ้น ที่สำคัญมหาวิทยาลัยถูกมองว่ามีบทบาทไม่เพียงแต่เป็นหน่วยงานประสานและบริหารการกู้ยืม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้กู้

จากผลการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังกล่าว วิเคราะห์ตามมิติของความคาดหวัง ความท้าทายและ แนวทางการพัฒนา ดังนี้

ด้านความคาดหวังต่อระบบการชำระหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งนักศึกษาผู้กู้ยืมและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีความคาดหวังเชิงบวกต่อระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ โดยมองว่าระบบมีความเป็นธรรม โปร่งใส และเอื้อต่อการปฏิบัติได้จริงมากขึ้นเมื่อเทียบกับระบบเดิม ข้อมูลเชิงปริมาณสะท้อนว่า นักศึกษาผู้กู้ยืมมีความคิดเห็นต่อหลักเกณฑ์การชำระหนี้โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะประเด็นการลดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี การลดเบี้ยปรับจากเดิม และการปรับลำดับการตัดชำระหนี้ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังว่าระบบใหม่ช่วยลดภาระทางการเงินและความเสี่ยงจากการผิมนัดชำระหนี้ ในทำนองเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดต่อความชัดเจนของหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขการกู้ยืมและการชำระหนี้ รวมถึงความเหมาะสมของระบบหักเงินเดือนผ่านนายจ้างและช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนความคาดหวังว่ากฎหมายใหม่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน ดังนั้นในมิติของความคาดหวัง ระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ถูกคาดหวังให้เป็นระบบที่สร้างสมดุลระหว่างความรับผิดชอบของผู้กู้และความเป็นธรรมเชิงนโยบายของรัฐ โดยได้รับการยอมรับทั้งจากผู้กู้และผู้ปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษา

ด้านความท้าทายของระบบการชำระหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

พบว่า แม้ผลการศึกษาเชิงปริมาณจะสะท้อนทัศนคติเชิงบวกต่อระบบการชำระหนี้ แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่า ยังคงมีความท้าทายเชิงโครงสร้างและเชิงระบบที่สำคัญ โดยเฉพาะในขั้นตอนการปฏิบัติจริง ประเด็นความท้าทายที่สะท้อนอย่างชัดเจนคือ รูปแบบการชำระหนี้แบบรายปี ซึ่งแม้จะเอื้อต่อการบริหารจัดการของกองทุน แต่กลับไม่สอดคล้องกับลักษณะรายได้ที่ไม่มั่นคงของผู้กู้ยืมส่วนใหญ่ ส่งผลให้ผู้กู้ต้องเผชิญภาระเงินก้อนใหญ่ในแต่ละปี และเพิ่มความเสี่ยงต่อการผิมนัดชำระหนี้ แม้กฎหมายใหม่จะลดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ นอกจากนี้ยังพบความท้าทายจากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของกองทุนฯ ที่ยังไม่สามารถรองรับข้อกำหนดใหม่ของกฎหมายได้อย่างครบถ้วน เช่น การให้กู้ยืมลักษณะที่ 5 การให้ทุนการศึกษา และการเปลี่ยนลำดับการตัดชำระหนี้ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอนในช่วงเปลี่ยนผ่าน ข้อมูลเชิงปริมาณจากความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนข้อค้นพบดังกล่าว โดยพบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรองรับกฎหมายใหม่มีระดับความคิดเห็นต่ำกว่าประเด็นอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวม

ดังนั้นในมิติของความท้าทาย ความท้าทายหลักของระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ไม่ได้เกิดจากหลักการของกฎหมาย แต่เกิดจากช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะโครงสร้างการชำระหนี้และความพร้อมของระบบดิจิทัล

ด้านแนวทางพัฒนาระบบการชำระหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพสะท้อนแนวทางพัฒนาระบบการชำระหนี้ที่มีความสอดคล้องกันอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นการเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบให้สอดคล้องกับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้ยืม ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ เสนอให้ปรับรูปแบบการชำระหนี้จากรายปีไปสู่การผ่อนชำระเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส เพื่อกระจายภาระทางการเงิน ลดแรงกดดันในการชำระเงินก้อนใหญ่ และเพิ่มโอกาสที่ผู้กู้จะสามารถชำระหนี้ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังเสนอให้มีมาตรการจูงใจ เช่น การลดหย่อนเงินต้นหรือการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ที่ชำระหนี้ตรงเวลา ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแนวทางพัฒนาที่สำคัญคือการเร่งปรับปรุงระบบสารสนเทศให้รองรับข้อกำหนดของกฎหมายใหม่อย่างครบถ้วน การเพิ่มช่องทางการสื่อสารและแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันและอีเมล รวมถึงการบูรณาการข้อมูลรายได้และข้อมูลครัวเรือน เพื่อใช้ประกอบการกำหนดเงื่อนไขการชำระหนี้และการจัดสรรเงินกู้ที่สะท้อนความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นแนวทางพัฒนาระบบการชำระหนี้ควรมุ่งสู่ระบบที่เชื่อมโยงภาระหนี้กับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกหลักในการเพิ่มความยืดหยุ่น ความโปร่งใส และความยั่งยืนของระบบ

สรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นภาพรวมของระบบการชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ภายใต้กรอบกฎหมายฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 ว่ามีการปรับปรุงที่ดีขึ้น ทั้งในมิติของความโปร่งใส ความสะดวก และความเป็นธรรม โดยผู้กู้และผู้ปฏิบัติงานต่างมีทัศนคติเชิงบวกต่อระบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายด้านการปฏิบัติจริงยังคงปรากฏชัดเจน โดยเฉพาะโครงสร้างการชำระหนี้ที่ยังไม่ยืดหยุ่นและระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ยังไม่สามารถรองรับข้อกำหนดของพระราชบัญญัติใหม่ได้อย่างเต็มรูปแบบ ดังนี้

1. ด้านกระบวนการกู้ยืมและการชำระคืน

แนวทางการดำเนินงานด้านระบบการกู้ยืมและการชำระเงินคืนของกองทุน กยศ. กำหนดขั้นตอนการกู้ยืมและเงื่อนไขการชำระเงินคืนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เช่น การชำระเงินงวดต่อไปต้องเพิ่มเงินต้นตามอัตราที่กองทุนกำหนดในแต่ละปี พร้อมดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 1 ต่อปี และต้องเสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 15 ปี นักศึกษามีความคิดเห็นเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=4.18$) แสดงให้เห็นว่านักศึกษามองว่ากำหนดการดังกล่าวเป็นธรรมและสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ ระยะเวลาการชำระคืนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luangwongngam et al. (2015) ที่ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการระบบติดตามของกองทุนฯ พบว่าผู้กู้ยืมที่ชำระตรงเวลาเห็นด้วยกับระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์การชำระหนี้ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย Buraheang et al. (2019) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยและการจัดกลุ่มการค้างชำระหนี้ของผู้กู้ยืมกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาพบว่า ผู้กู้ยืมเห็นด้วยกับการที่รัฐให้เวลาในการชำระหนี้คืนภายในระยะเวลา 15 ปีอัตราดอกเบี้ยต่ำ และระยะเวลาปลอดหนี้ 2 ปีหลังสำเร็จการศึกษา ช่วยลดภาระทางการเงินของผู้กู้ยืมและส่งเสริมการยอมรับในหลักเกณฑ์ดังกล่าว พร้อมปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้กู้ยืม สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้ผู้กู้ยืมอย่างถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับ รวมถึงปลูกฝังความรับผิดชอบด้านการชำระหนี้แก่ผู้กู้ยืมในระหว่างการศึกษา กองทุน กยศ. นำเทคโนโลยีและกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ เช่น การทำสัญญากู้ยืมออนไลน์ การติดตามและเร่งรัดการชำระคืน และการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการทางกฎหมาย กองทุน กยศ. กำหนดระบบหักเงินเดือนผ่านนายจ้างในอัตราที่เหมาะสมและสะดวกต่อการดำเนินงาน หรืออนุญาตให้ผู้กู้ชำระเงินเอง

เพื่อความยืดหยุ่น ผู้กู้ยืมสามารถเลือกชำระเงินคืนในรูปแบบรายเดือนหรือรายไตรมาส เพื่อลดภาระจากการชำระเงินรายปีที่อาจปฏิบัติได้ยากสำหรับผู้มีรายได้น้อยจึงเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มความสะดวกคล่องกับ Income-Contingent Loan (ICL) ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงการชำระหนี้กับรายได้ที่แท้จริงของผู้กู้ สอดคล้องกับ Thambusadee (2022) กล่าวว่า Income-Contingent Loan (ICL) ครอบคลุมค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพ ข้อเด่นของระบบไทยคือมีกฎหมายและระเบียบรองรับที่ชัดเจน หลักเกณฑ์ยืดหยุ่นและผ่อนปรน สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการแข่งขัน ขณะที่ข้อเด่นของ Income-Contingent Loan (ICL) คือช่วยลดภาระหนี้ให้กับผู้มีรายได้น้อย และงานวิจัยของ Lekhanukij and Woraphattira (2024) มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการชำระคืนเงินกองทุน กยศ. รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ พบว่าปัญหาหลักของกองทุน กยศ. คือ อัตราการผิดนัดชำระหนี้ที่สูง ผู้กู้จำนวนมากไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด เนื่องจากปัญหาทางการเงินและค่าครองชีพ นอกจากนี้ ระบบการชำระเงินแบบรายปี ทำให้ภาระหนี้ในแต่ละครั้งสูงเกินไป จึงส่งผลให้ผู้กู้บางรายเลือกที่จะไม่ชำระหนี้ และรอให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นศาลแทน อีกปัจจัยที่มีผลกระทบคือ การขาดวินัยทางการเงินของผู้กู้ ผู้กู้บางส่วนเลือกนำเงินไปชำระหนี้ที่มีดอกเบี้ยสูงกว่า เช่น บัตรเครดิต หรือสินเชื่อบุคคล แทนที่จะชำระหนี้กองทุน กยศ. เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยของกองทุนต่ำเพียงร้อยละ 1 ต่อปี ส่งผลให้ยอดหนี้ กยศ. ค้างชำระสะสมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ระบบกฎหมายยังไม่มีมาตรการบังคับที่เข้มงวดพอ ทำให้เกิดปัญหาผู้กู้ละเลยต่อข้อผูกพันทางกฎหมาย งานวิจัยยังเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการชำระหนี้ โดย เปลี่ยนจากการชำระรายปีเป็นรายเดือน เพื่อกระจายภาระหนี้ ลดแรงกดดันทางการเงิน และเพิ่มโอกาสที่ผู้กู้จะสามารถชำระหนี้ได้ตรงเวลาการมีช่องทางการชำระเงินคืนหลายช่องทาง และการส่งใบแจ้งหนี้ทางอีเมล ช่วยเพิ่มความสะดวกและเตือนความจำให้ผู้กู้ชำระหนี้ตรงเวลา สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความยืดหยุ่นและความสะดวกในช่องทางการชำระเงิน สอดคล้องกับงานของ Barr (2019) เรื่อง The Economics of the Welfare State ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเพิ่มความยืดหยุ่นในระบบการชำระเงิน เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างสะดวกและเหมาะสมกับบริบทของตนเอง ระบบการกู้ยืมออนไลน์ (e-Studentloan) เชื่อมโยงกับระบบ e-Audit เพื่อการจัดการเงินคงค้างในสถานศึกษา ทำให้ข้อมูลสถานะการกู้ยืมเป็นปัจจุบัน ควรพัฒนาระบบการให้กู้ยืมที่ง่ายและสะดวกสำหรับทั้งสถานศึกษาและผู้กู้ เพื่อลดภาระและความซับซ้อนในกระบวนการ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านระบบการกู้ยืมและการชำระเงินคืนของกองทุนฯ สอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ของ Lars Skyttner (2005) ซึ่งอธิบายว่าระบบเป็นโครงสร้างที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายโดยรวม ระบบแต่ละส่วนเชื่อมโยงกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล หากส่วนหนึ่งของระบบเกิดการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบโดยอัตโนมัติและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นโดยนักเศรษฐศาสตร์เช่น Daniel Kahneman (2011) และ Thaler and Sunstein (2008) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของมนุษย์โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านจิตวิทยาและอารมณ์ แทนที่จะเชื่อว่ามีเหตุผลอย่างมีเหตุผล ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าคนเรามักใช้ "การตัดสินใจแบบลัด" (Heuristics) และอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) ในการเลือกทางเศรษฐกิจ สามารถอธิบายดังนี้

การประยุกต์ใช้แนวคิดจาก ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) และ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของระบบการให้กู้ยืมและการชำระคืน จากมุมมองของทฤษฎีระบบซึ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพขององค์ประกอบ ต่าง ๆ ภายในระบบ กยศ. ได้ดำเนินการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับ

กระบวนการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน เช่น การใช้ระบบ e-Studentloan ในการบริหารการกู้ยืม การเชื่อมโยงกับระบบ e-Audit เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดตามสถานะของผู้กู้ยืมและสถาบันการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาแพลตฟอร์มการทำสัญญากู้ยืมออนไลน์ ส่งผลให้กระบวนการทำธุรกรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังสะท้อนถึงแนวคิด System Evolution ที่กล่าวถึงการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขณะเดียวกันทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ก็มีบทบาทอย่างยิ่งในการออกแบบกลไกที่ช่วยให้ผู้กู้สามารถตัดสินใจและดำเนินการชำระหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการสำคัญ ได้แก่

1) การออกแบบทางเลือก (Choice Architecture) กองทุนฯ ได้จัดโครงสร้างของทางเลือกที่ลดภาระการตัดสินใจของผู้กู้ เช่น ระบบหักเงินเดือนอัตโนมัติ และทางเลือกการชำระหนี้ที่ยืดหยุ่นทั้งรายเดือน รายไตรมาส หรือการเลือกวันชำระตามความสะดวก ซึ่งช่วยลดความเครียดและภาระในการจัดการทางการเงินของผู้กู้

2) การกระตุ้นพฤติกรรมเชิงบวก (Nudge) ใช้กลยุทธ์ที่ช่วยกระตุ้นการตัดสินใจโดยไม่ใช้มาตรการบังคับ เช่น การส่งข้อความแจ้งเตือนการชำระหนี้ การขยายช่องทางการชำระเงินให้สะดวกมากขึ้น เช่น Mobile Banking, QR Code หรือหักบัญชีธนาคารอัตโนมัติ รวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบหากผิดนัดชำระหนี้ เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกำหนด

3) การลดอคติทางพฤติกรรม (Status Quo Bias & Loss Aversion) มนุษย์มักหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมักเลือกคงสถานะเดิม ด้วยเหตุนี้ กยศ. จึงออกแบบระบบการตั้งค่าการชำระหนี้แบบอัตโนมัติเป็นค่าเริ่มต้น (Default Option) เพื่อให้การชำระหนี้เกิดขึ้นโดยไม่ต้องตัดสินใจใหม่ทุกเดือน และใช้การแจ้งเตือนผลกระทบจากการผิดนัดเพื่อเสริมแรงจูงใจเชิงลบต่อการละเลยความรับผิดชอบ

โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีที่เน้นการสร้างระบบที่ตอบสนองต่อความต้องการเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งมุ่งลดอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการชำระหนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ Charoensuk (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในประเทศไทย โดยมีการเน้นถึงความสำคัญของการสร้างขั้นตอนที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายในการกู้ยืม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่กองทุน กยศ. กำหนดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้กู้ งานวิจัยของ Sriphothong (2022) ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา โดยเสนอแนวทางในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความสะดวกในการชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีและกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระบบของกองทุนฯ งานวิจัย Thambusadee (2022) ได้เสนอแนวทางในการจัดการหนี้ กยศ. โดยเน้นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบด้านการชำระหนี้ และเสนอให้มีระบบที่ช่วยสนับสนุนผู้กู้ในระหว่างที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของสถานศึกษาในการปลูกฝังความรับผิดชอบแก่ผู้กู้ รวมทั้งงานวิจัย Meechao (2018) ศึกษาความสัมพันธ์การสร้างภาพลักษณ์ ความไว้วางใจและความพึงพอใจต่อนโยบายการชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาพบว่า การสร้างภาพลักษณ์ของกองทุน กยศ. มีองค์ประกอบสำคัญสามประการ ได้แก่ การแสดงให้เห็นว่าคนในประเทศให้ความสำคัญและโอกาสทางการศึกษา การสะท้อนบทบาทของกองทุนในฐานะตัวแทนความรับผิดชอบต่อสังคม และการสร้างความเชื่อมั่นที่นำไปสู่ความภาคภูมิใจของคนในชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนด้านการศึกษา ส่วนความไว้วางใจต่อนโยบายการชำระหนี้กองทุนฯ มีองค์ประกอบหลักสามประการ คือ ความเชื่อมั่นต่อชื่อเสียงของกองทุน ความไว้วางใจในความคุ้มค่าและอรรถประโยชน์ของการเป็นสมาชิก และความเชื่อว่า

กองทุนมีการจัดสรรอย่างเป็นธรรม เปิดโอกาสให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม ขณะที่ความพึงพอใจ ต่อนโยบายการชำระหนี้มีองค์ประกอบสำคัญสามประการ ได้แก่ การตอบสนองต่อลักษณะความเชื่อ และการรับรู้คุณค่า ความสามารถของนโยบายในการสร้างความพึงพอใจ และการก่อให้เกิดความผูกพัน ในเชิงบวกต่อกองทุนฯ

2. ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนฯ การเน้นย้ำถึงการนำเทคโนโลยีและ นวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการบริหารจัดการระบบของกองทุนฯ ในด้าน ต่างๆ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์สูงสุดของ ผู้ใช้บริการ หนึ่งในประเด็นสำคัญคือการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data มาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการ ช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงานและเพิ่ม ความแม่นยำในกระบวนการต่างๆ นอกจากนี้การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานด้านความปลอดภัย ทางไซเบอร์ เช่น พ.ร.บ. ความปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 และมาตรฐาน ISO 27001 ได้รับการเน้น ย้ำเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและเพิ่มความมั่นคงของระบบสารสนเทศ ระบบการกู้ยืมเงินแบบดิจิทัล (Loan Origination System - LOS) ถูกพัฒนาเพื่อเพิ่มความสะดวกในการดำเนินการให้กับสถานศึกษา และผู้กู้ยืมเงิน ขณะที่แอปพลิเคชัน "กยศ. Connect" ได้รับการออกแบบเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถยื่นกู้ ชำระหนี้และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น ระบบตรวจสอบยอดหนี้ออนไลน์และระบบ ชำระเงินผ่านองค์กรนายจ้าง (e-PaySLF/e-Payroll) ได้รับการพัฒนาให้ใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน เพิ่ม ความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับสอดคล้องกับแนวทาง Digital Financial Inclusion ที่ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขยายการเข้าถึงและเพิ่มความสะดวกสบายในการชำระหนี้ ซึ่งไม่เพียงช่วยลดอัตรา การผิดนัด แต่ยังสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ตามหลัก Good Governance รวมทั้งสอดคล้อง กับความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการพัฒนาบริการ งานวิจัยของ Davis (1989) ที่พัฒนา Technology Acceptance Model (TAM) ระบุว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) และความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในองค์กร และ งานวิจัย Ketmongkolpong et al. (2021) พบว่า การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลด้าน การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลใน การปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งในกรณีนี้ แอปพลิเคชัน "กยศ. Connect" มีการออกแบบที่ช่วยอำนวยความสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับการรับรู้ที่ผู้ใช้งานให้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด

ในด้านการทำงานกองทุนฯ ได้พัฒนาระบบการทำงานออนไลน์แบบครบวงจร รวมถึงการใช้ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น บาร์โค้ด เครื่องสแกน และระบบ e-Audit เพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ เช่น การปรับ โครงสร้างหนี้ และการแปลงหนี้ใหม่เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนฯ มีความต่อเนื่องและสอดคล้อง กับข้อกำหนดทางกฎหมาย ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนาหลัก “ฟื้นฟูผู้กู้” เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ กู้หลุดออกจากระบบ สิ่งนี้สัมพันธ์กับ Equity Theory ที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงบริบทและ ความสามารถของแต่ละบุคคล มากกว่าการบังคับใช้กฎเกณฑ์แบบแข็งตัว อีกประเด็นที่สำคัญคือ การ จัดการข้อมูลที่เพิ่มขึ้นและหลากหลาย โดยการพัฒนาระบบการจัดเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลที่มี ประสิทธิภาพช่วยรองรับการดำเนินงานที่ซับซ้อนมากขึ้น ขณะเดียวกันการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ ทันสมัยก็ช่วยให้กองทุนฯ สามารถเข้าถึงนักศึกษาและประชาชนกลุ่มเป้าหมายใหม่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาเสถียรภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลให้สามารถ รองรับการทำงานในระยะยาวได้ สอดคล้องกับ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเทคโนโลยีสารสนเทศ

(Information Technology Theory) และทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ (Systems Management Theory) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกรณีของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งมีการศึกษาในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา และบริหารหนี้ของผู้กู้ยืมอย่างทั่วถึงและแม่นยำ

ทฤษฎีเทคโนโลยีสารสนเทศมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยหนึ่งในองค์ประกอบหลักคือระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information Systems - MIS) ซึ่งยกยศ. ได้นำมาใช้ผ่านระบบ e-Studentloan เพื่อจัดเก็บ วิเคราะห์และบริหารข้อมูลของผู้กู้ยืมอย่างเป็นระบบ ช่วยลดภาระงานเอกสารและเพิ่มความรวดเร็วในการอนุมัติเงินกู้ นอกจากนี้ ระบบ e-Audit ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการกู้ยืมและการชำระหนี้ โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างธนาคาร สถานศึกษา และกองทุนฯ เพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดข้อผิดพลาดในการจัดการข้อมูล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Infrastructure) ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยการใช้เทคโนโลยี Cloud Computing ช่วยเพิ่มความคล่องตัวในการเข้าถึงข้อมูลและลดภาระด้านการจัดเก็บเอกสาร ขณะที่ Big Data Analytics ช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมของผู้กู้ เช่น การคาดการณ์ความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในการบริหารหนี้ได้อย่างแม่นยำ ในด้านการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) กองทุน กยศ. พัฒนา Mobile Application e-Payment QR Code Payment และ AI Chatbot เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้กู้ในทุกขั้นตอนของการให้บริการ ลดการติดต่อกับที่ต้องเดินทาง และเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ นอกจากนี้ ระบบ Decision Support Systems (DSS) ยังสนับสนุนผู้บริหารในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ ผ่าน Dashboard ที่สรุปข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้กำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารอย่างแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongsomboon (2022) เรื่องความท้าทายในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งชี้ให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้ระบบสารสนเทศไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายได้อย่างทันท่วงที โดยระบุปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) ความไม่พร้อมของโครงสร้างพื้นฐานระบบสารสนเทศขาดความทันสมัยและยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยน (2) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านในการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับกฎหมาย (3) การไม่มีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทำให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่เป็นไปตามกำหนด งานวิจัยยังเสนอแนวทางแก้ไข เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ การฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความพร้อมของระบบสารสนเทศในอนาคต

ในขณะที่ทฤษฎีการบริหารเชิงระบบมององค์กรเป็นระบบที่มีองค์ประกอบเชื่อมโยงกันอย่างเป็นองค์รวม (Holistic System) มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบกู้ยืมของกองทุน กยศ. เช่น Loan Origination System (LOS) และ e-Audit ได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงข้อมูลการกู้ยืมกับการชำระหนี้ให้มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความต่อเนื่องของกระบวนการ โดยยังคำนึงถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น พ.ร.บ. ความปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 และมาตรฐาน ISO/IEC 27001 ซึ่งช่วยให้การจัดการข้อมูลมีความมั่นคงและปลอดภัย งานวิจัยหลายชิ้นสนับสนุนความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารกองทุนฯ เช่น งานวิจัยของ Rajamangala University of Technology Isan (2017) ที่เน้นการออกแบบระบบสารสนเทศให้ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายหรืองานวิจัยของ Unmalai and Weeranakhin (2023) พัฒนา Chatbot สำหรับบริการข้อมูลกู้ยืมเงินใน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้เครื่องมืออย่าง Dialog flow และ LINE API เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักศึกษา และยังสามารถอัปเดตข่าวสารหรือคำถามที่พบบ่อยได้โดยอัตโนมัติ อีกทั้งงานวิจัยของ Khattichak (2020) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศที่รองรับข้อมูลขนาดใหญ่และซับซ้อนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถอภิปรายผลด้านมิติความคาดหวัง ความท้าทาย และแนวทางพัฒนาภายใต้พระราชบัญญัติใหม่ ดังนี้

มิติความความคาดหวังต่อระบบการชำระหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาผู้กู้ยืมและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีระดับความเห็นด้วยต่อการปรับปรุงระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ โดยเฉพาะมาตรการลดอัตราดอกเบี้ย การลดเบี้ยปรับ และการปรับลำดับการตัดชำระหนี้ ซึ่งสะท้อนว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของระบบในด้านความเป็นธรรมและความผ่อนปรนทางการเงิน ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า “ความคาดหวัง” ของผู้กู้ยืมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการลดภาระทางการเงินในระยะสั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความมั่นใจว่าระบบใหม่จะสามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตและรายได้ที่ไม่แน่นอนของผู้กู้ได้ดีกว่าระบบเดิม ประเด็นนี้สะท้อนหลักการของแนวคิดการลงทุนในทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ที่มองว่าการศึกษาคือการลงทุนระยะยาวซึ่งรัฐและปัจเจกต้องร่วมรับภาระอย่างสมดุล โดยภาระการชำระคืนควรเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีศักยภาพในการหารายได้จริง ไม่ใช่ภายใต้เงื่อนไขที่ตายตัวเกินไป

ในทำนองเดียวกันงานวิจัยเกี่ยวกับระบบเงินกู้เพื่อการศึกษาในต่างประเทศชี้ว่า การลดความเสี่ยงของผู้กู้ในช่วงเริ่มต้นชีวิตการทำงานจะช่วยเพิ่มการยอมรับและความร่วมมือในการชำระหนี้ในระยะยาว (Chapman & Ryan, 2005; Barr, 2019) ดังนั้น ความคาดหวังเชิงบวกที่ปรากฏในผลการศึกษาจึงสะท้อนว่ากฎหมายใหม่ถูกมองว่าเป็นการปรับสมดุลระหว่าง “ความรับผิดชอบของผู้กู้” และ “ความเป็นธรรมเชิงนโยบายของรัฐ” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเชิงลึก ความคาดหวังดังกล่าวยังแฝงปัญหาเชิงโครงสร้างกล่าวคือ ผู้กู้และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องคาดหวังว่าระบบใหม่จะ “ยืดหยุ่นและปฏิบัติได้จริง” มากกว่าระบบเดิม หากกระบวนการดำเนินงานไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังนี้ได้ อย่างเป็นรูปธรรม อาจนำไปสู่ความไม่สอดคล้องระหว่างเจตนารมณ์ของกฎหมายกับประสบการณ์จริงของผู้ใช้ระบบในระยะยาว

มิติความท้าทายต่อระบบการชำระหนี้ภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

แม้ว่าผลการศึกษาเชิงปริมาณจะสะท้อนการรับรู้เชิงบวกต่อระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่ แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพกลับชี้ให้เห็นความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ยังคงอยู่ โดยเฉพาะรูปแบบการชำระหนี้แบบรายปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะรายได้ของผู้กู้ยืมส่วนใหญ่ที่มีความไม่แน่นอนและขาดเงินออมในช่วงเริ่มต้นชีวิตการทำงาน การชำระหนี้เป็นก้อนใหญ่ในแต่ละปีจึงกลายเป็นภาระที่เกินศักยภาพ แม้กฎหมายใหม่จะลดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับแล้วก็ตาม การอภิปรายผลในประเด็นนี้สะท้อนปัญหาหลักของระบบการชำระหนี้ นั่นคือ ช่องว่างระหว่าง “การออกแบบเชิงนโยบาย” กับ “การปฏิบัติจริง” ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่อธิบายว่าประสิทธิภาพของระบบขึ้นอยู่กับความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้งหมด หากโครงสร้างการชำระหนี้ยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมและศักยภาพรายได้ของผู้กู้ ระบบโดยรวมย่อมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง (Skyttner, 2005)

นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นความท้าทายด้านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของกองทุนฯ ซึ่งยังไม่สามารถรองรับข้อกำหนดใหม่ของพระราชบัญญัติใหม่ พ.ศ. 2566 ได้อย่างครบถ้วน เช่น การให้กู้ยืมรูปแบบใหม่ การเปลี่ยนลำดับการตัดชำระหนี้ และการบูรณาการข้อมูลรายได้และข้อมูลครัวเรือน ความ

ไม่พร้อมดังกล่าวส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต้องเผชิญความล่าช้า ความซ้ำซ้อน และความไม่แน่นอนในการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่าน ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศที่พบว่า ปัญหาการค้างชำระหนี้ของกองทุน กยศ. มิได้เกิดจากเจตนาหลักเลี้ยวของผู้กู้เพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากข้อจำกัดเชิงระบบและโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการชำระหนี้อย่างต่อเนื่อง (Luangwongngam et al., 2015) ดังนั้น ความท้าทายของระบบการชำระหนี้ภายใต้กฎหมายใหม่จึงไม่ได้อยู่ที่ตัวบทกฎหมาย หากแต่อยู่ที่ความพร้อมของกลไกสนับสนุนและการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง

แนวทางพัฒนาระบบการชำระหนี้และนัยเชิงนโยบายภายใต้พระราชบัญญัติใหม่

(1) แนวทางการพัฒนาที่เป็นผลโดยตรงจากข้อมูลวิจัย

ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสะท้อนอย่างชัดเจนว่า แนวทางการพัฒนาระบบการชำระหนี้ควรมุ่งเพิ่มความยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้ยืม โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอให้ปรับปรุงรูปแบบการชำระหนี้จากการกำหนดเป็นรายปีเพียงรูปแบบเดียว ไปสู่ทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การผ่อนชำระเป็นรายเดือน รายไตรมาส หรือรายปีตามความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ทั้งนี้เพื่อกระจายภาระทางการเงิน ลดแรงกดดันจากการชำระเงินก้อนใหญ่ และเพิ่มโอกาสในการชำระหนี้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ข้อมูลภาคสนามยังสะท้อนข้อเสนอให้มี มาตรการจูงใจควบคู่กับความยืดหยุ่นของระบบ เช่น การลดหย่อนเงินต้นหรือให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ที่ชำระหนี้ตรงเวลา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าช่วยสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและลดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการชำระหนี้ในระยะยาว

ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสะท้อนตรงกันว่า จำเป็นต้องเร่งพัฒนาระบบดิจิทัลให้รองรับการดำเนินงานภายใต้กฎหมายใหม่อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระบบ e-Studentloan, e-Audit และแอปพลิเคชัน กยศ. Connect ให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและทันเวลา รวมถึงการเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการแจ้งเตือนสถานะหนี้แก่ผู้กู้ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ข้อมูลและลดโอกาสการผิดนัดชำระหนี้

อีกประเด็นหนึ่งที่ปรากฏชัดจากข้อมูลเชิงคุณภาพคือ ความจำเป็นในการทบทวนหลักเกณฑ์การจัดสรรวงเงินกู้ โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการอิงโควตาพื้นที่เพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนความขาดแคลนที่แท้จริงของผู้กู้ จึงควรพิจารณาใช้ข้อมูลรายได้ครัวเรือนสุทธิร่วมกับข้อมูลเชิงบริบทอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมในการเข้าถึงเงินกู้และลดปัญหาการค้างชำระหนี้ในระยะยาว

(2) การขยายความเชิงนโยบายและเชิงแนวคิด

จากข้อค้นพบเชิงประจักษ์ดังกล่าว สามารถขยายความเชิงนโยบายได้ว่า การพัฒนาระบบการชำระหนี้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาควรมุ่งไปสู่ระบบที่เชื่อมโยงภาระการชำระหนี้กับศักยภาพรายได้จริงของผู้กู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของระบบเงินกู้แบบผูกกับรายได้ (Income-Contingent Loan: ICL) ที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศว่าเป็นกลไกที่ช่วยลดอัตราการผลิตหนี้ชำระหนี้และเพิ่มความยั่งยืนของระบบในระยะยาว

ในเชิงแนวคิดการพัฒนาดังกล่าวยังสามารถอธิบายได้ภายใต้กรอบทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งมองว่าการบริหารกองทุนมิได้เป็นเพียงกระบวนการทางการเงิน หากแต่เป็นระบบองค์รวมที่ต้องพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย กฎหมาย เทคโนโลยีสารสนเทศ และพฤติกรรมของผู้กู้ยืมไปพร้อมกัน หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่สอดคล้อง ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบโดยรวม

นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) ยังสามารถนำมาใช้สนับสนุนการออกแบบนโยบาย โดยการใช้กลยุทธ์ “Nudge” และ “Default Option” เช่น การตั้งค่า

การชำระหนี้อัตโนมัติ การแจ้งเตือนผ่าน SMS หรืออีเมล และการสื่อสารผลกระทบของการผิดนัดชำระหนี้อย่างชัดเจน เพื่อกระตุ้นให้ผู้กู้ชำระหนี้ตรงเวลาโดยไม่ต้องพึ่งพามาตรการบังคับทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว

ในระดับนโยบายมหภาค การเสริมมาตรการทางกฎหมายควบคู่กับระบบสนับสนุนผู้กู้ เช่น โครงการฟื้นฟูผู้ที่มีปัญหาการชำระหนี้ (Rehabilitation Program) จะช่วยป้องกันไม่ให้ผู้กู้หลุดออกจากระบบ และสะท้อนการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐจากผู้บังคับใช้กฎหมายเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่ผู้สนับสนุนความสามารถในการชำระหนี้ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กองทุน กยศ. ผลวิจัยชี้ว่าการปรับโครงสร้างระบบการชำระหนี้ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้ผ่อนชำระรายเดือนหรือรายไตรมาส ควบคู่กับมาตรการจูงใจในการลดหย่อนเงินต้นหรือดอกเบี้ยสำหรับผู้ชำระตรงเวลาจะช่วยลดอัตราการผิดนัดชำระ และสร้างความเชื่อมั่นต่อกองทุนในระยะยาว กยศ. จึงสามารถนำผลการวิจัยไปพิจารณาออกแบบกลไกการชำระหนี้ที่เชื่อมโยงกับศักยภาพรายได้ของผู้กู้ในลักษณะ Income-Contingent Loan (ICL) ให้สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจไทย

2. ในระดับสถานศึกษา ผลการวิจัยสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัยในการเป็นกลไกกลางไม่เพียงแต่จัดการธุรกรรมกู้ยืม แต่ยังปลูกฝังวัฒนธรรมความรับผิดชอบของผู้กู้ ทั้งผ่านการปฐมนิเทศ การสื่อสารข้อมูลการชำระหนี้ และการบ่มเพาะทัศนคติที่ถูกต้องต่อการใช้และคืนเงินกองทุน สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือโครงการรณรงค์ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและลดปัญหาการผิดนัดชำระในอนาคต

3. ผู้กำหนดนโยบาย ผลวิจัยให้ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ว่าหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกู้ตามโควตาพื้นที่ยังไม่สะท้อนสภาพความยากจนที่แท้จริง จึงควรนำข้อค้นพบนี้ไปปรับปรุงเกณฑ์การพิจารณาใหม่ โดยคำนึงถึงรายได้สุทธิของครัวเรือนและสภาพเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรของกองทุนมีความเป็นธรรมมากขึ้นและลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง

4. ในเชิงการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล งานวิจัยชี้ว่าระบบปัจจุบันแม้จะช่วยเพิ่มความสะดวก แต่ยังไม่รองรับข้อกำหนดใหม่ของกฎหมาย เช่น การกู้ยืมลักษณะที่ 5 การปรับโครงสร้างหนี้ และการแปลงหนี้ใหม่ ดังนั้น กยศ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและปลอดภัยมากขึ้น เช่น การประยุกต์ใช้ Big Data, AI และระบบรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป

1. เน้นศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของผู้กู้ ในเชิงลึก โดยใช้กรอบทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) หรือจิตวิทยาสังคม เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจชำระหนี้ เช่น อิทธิพลของครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือบรรทัดฐานทางสังคม ข้อมูลเชิงลึกนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการออกแบบมาตรการ “Nudge” หรือกลไกสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษาผลกระทบของ เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ ต่อบริบบการชำระหนี้ เช่น การใช้ Mobile Banking, AI Chatbot, Big Data Analytics หรือระบบ Blockchain เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามหนี้และการป้องกันความเสี่ยงด้านความปลอดภัยไซเบอร์ การศึกษาทดลอง

(Pilot Study) เกี่ยวกับเครื่องมือเหล่านี้จะช่วยวางรากฐานเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในอนาคต

3. ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลเชิงนโยบายแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างกองทุน กยศ. ภาครัฐ สถานศึกษาและนายจ้างในระบบการชำระหนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกฎหมายใหม่กับการปฏิบัติจริงในหลายภาคส่วน รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการหักเงินเดือนผ่านองค์กรนายจ้าง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ยังต้องการการศึกษาติดตามผลอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- Barr, N. (2020). *The economics of the welfare state* (6th ed.). Oxford University Press.
- Buraheang, A., Padohing, S., Laka, A., & Lateh, A. (2019). Analysis of factors and classification of delinquent borrowers of the student loan fund. In *Proceedings of the 3rd National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences*. retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/341294918>
- Chaichanthuk, S. (2017). Development of education loan model in the higher education of Thailand. *Sakon Nakhon Rajabhat University Journal*, 14(65), 173–192. retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/95803>
- Charoensuk, W. (2022). *Research report on the development of the management process of the student loan fund in Thailand*. Chiang Mai: Rajamangala University of Technology Lanna.
- Chapman, B., & Ryan, C. (2005). The access implications of income-related charges for higher education: lessons from Australia. *Economics of Education Review*, 24(5), 491–512. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2004.08.009>
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340. DOI: <https://doi.org/10.2307/249008>
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- Ketmongkolpong, P., Boonyapo, K., Siriphuriprarangkorn, K., & Sa-Udom, P. (2021). Factors affecting to decision-making of digital technology acceptance for employees in private companies during Coronavirus Disease 2019 situation, Bangkok. *Journal of Local Governance and Innovation Administration*, 4(3), 141–156. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/247962>
- Khattichak, K. (2020). *Research report on an information system for the management of the student loan fund*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.

- Kongsomboon, P. (2022). Challenges in developing information systems in line with changing policies and laws. retrieved from <https://yri.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2024/01/วิจัยฉบับสมบูรณ์-จิตร.pdf>
- Lekhanukij, S. T., & Woraphattira, P. (2024). Student loan fund administration policy. *MCU Buddhist Intellectual Journal*, 9(6), 330–339. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/269501>
- Luangwongngam, S., Prawatrungreung, P., & Phangnirun, B. (2015). A management strategy of tracking system for student loans fund. *Journal of Education*, 26(3), 217–228. retrieved from <https://opac1.lib.buu.ac.th/medias3/edu26n3p217-228.pdf>
- Meechao, O. (2018). The relationship between image building, trust and satisfaction with the policy of debt settlement from fundamental of education loans. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 5(2), 176–188. DOI: <https://doi.org/10.14456/jmsnpru.2018.30>
- Rajamangala University of Technology Isan. (2017). *Research report on the development of an information system for the student loan fund*. Nakhon Ratchasima: Rajamangala University of Technology Isan.
- Ronnappap, P. (2021, March 17). Reducing inequality to lead Thailand toward sustainable growth. *aBRIDGEd Journal*. <https://www.pier.or.th/abridged/2021/06/>.
- Skyttner, L. (2005). *General systems theory: Problems, perspectives, practice*. World Scientific.
- Sriphothong, C. (2022). *Research report on the management of the student loan fund and the reduction of barriers to educational access*. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness*. Yale University Press.
- Thambusadee, S. (2022). *Report on approaches to managing student loan fund debt*. Bangkok: Thammasat University.
- Thailand Development Research Institute. (2007). *Public policy evaluation in social sectors using econometric methods*. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth).
- United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. (2018). *Inequality in Asia and the Pacific: Social mobility, structural change and inclusive growth*. United Nations, Bangkok.

- Unmalai, W., & Weeranakhin, P. (2023). Development of a chatbot for student loan services in Khon Kaen University. *Journal of Spatial Development and Policy*, 1(4), 15–36 retrieved from <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/article/view/191>
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

